

I. WPROWADZENIE

1. ZAŁOŻENIA WSTĘPNE

Niniejszy dokument – "Strategia Rozwoju Krakowa" – w sposób kompleksowy aktualizuje Strategię Rozwoju Krakowa uchwaloną przez Radę Miasta Krakowa w dniu 20 października 1999 roku, opartą na analizach i programach formułowanych wcześniej, m.in. w „Planie rozwoju miasta Krakowa na lata 1997-2001” przyjętym przez Radę Miasta Krakowa 5 marca 1997 roku oraz w politykach sektorowych uchwalanych w latach 1993-1996.

Jest realizacją uchwały nr XII/87/03 Rady Miasta Krakowa z dnia 16 kwietnia 2003 r. w sprawie Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta Krakowa, w której przewidziano aktualizację lub sporządzenie nowego dokumentu Strategii Rozwoju Krakowa.

Konieczność daleko idącej aktualizacji Strategii wynika z kilku przesłanek związanych przede wszystkim ze zmianami sytuacji prawnej i ustrojowej w Polsce, takimi jak:

- przystąpienie Polski do Unii Europejskiej, co między innymi wymaga jednoznacznego określenia w dokumencie rangi przyjmowanych celów rozwojowych oraz programów sektorowych i zadań inwestycyjnych, która to umożliwi lepsze wykorzystanie perspektyw oraz unijnych środków finansowych,
- konieczność przyjęcia w Strategii Rozwoju Krakowa uwarunkowań i reguł rozwoju regionalnego i lokalnego wynikających z dokumentów powstałych po 1999 roku, w tym Narodowego Planu Rozwoju, Narodowej Strategii Rozwoju Regionalnego, Strategii Rozwoju Województwa Małopolskiego oraz Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta Krakowa,
- nowe regulacje prawne nakładające na samorząd obowiązek przygotowywania kompleksowych programów w określonych dziedzinach funkcjonowania Miasta – przede wszystkim w zakresie rozwoju społecznego i obywatelskiego - którym należy zapewnić spójną podstawę w dokumencie strategicznym.

Konieczność aktualizacji strategii wynika także z uwidocznionych w ostatnich latach potrzebach Miasta i jego mieszkańców. Wśród nich najistotniejsze to:

- dostosowanie do zmian zewnętrznych uwarunkowań determinujących rozwój zarówno w sferze społecznej (z przemianami kulturowymi i prognozami demograficznymi włącznie), jak i gospodarczej (z uwzględnieniem prognoz ekonomicznych); zmiany te mają decydujący wpływ na treść planowanych działań oraz określenie wśród nich priorytetów, co znajduje wyraz w potrzebie nowego ukształtowania katalogu celów strategicznych i operacyjnych rozwoju,
- potrzeby i kierunki rozwojowe istniejące we wcześniejszych planach strategicznych, które jednak mocniej zaakcentowały się w życiu Miasta w ostatnich latach: konieczność szerszego uwzględnienia roli gospodarki w rozwoju Miasta, jak też docenienie znaczenia udziału zorganizowanych środowisk mieszkańców w tym rozwoju; musi to znaleźć swój wyraz

w nowym kształcie celów strategicznych i operacyjnych, a przede wszystkim w nowo sformułowanym katalogu programów sektorowych, mających te cele realizować, czyli kształtować rzeczywiste kierunki i dynamikę rozwoju Miasta.

Powyższe okoliczności spowodowały, że zakres koniecznych zmian w zapisach Strategii z 1999 roku, wpłynął na jej kształt w sposób na tyle istotny, że, dla zachowania kompletności, spójności i wewnętrznej logiki dokumentu, właściwe okazało się przedstawienie go w wersji całkowicie nowej. Operowanie jednolitym dokumentem pozwala także zadbać o odpowiednie proporcje treści, a wynikające z niego zadania i programy przedstawić z zachowaniem wypracowanych hierarchii – co jest istotne dla każdego aktu planowania.

Pomimo wielu zmian, przedstawiony dokument w dalszym ciągu jest aktualizacją Strategii z 1999 roku, co oznacza, że zostały zachowane jej podstawowe idee i założenia dotyczące przyszłości Krakowa. Nastąpiła jednak zmiana akcentów i nadanie szczególnej rangi sferze gospodarczej oraz kwestii partycypacji środowisk mieszkańców. Znajduje to wyraz w całej sekwencji kroków: od wizji i misji, poprzez cele rozwojowe, po programy i konkretne zadania. Na tej podstawie został wywiedziony całościowy i spójny katalog celów strategicznych i operacyjnych rozwoju, jak też nowy, zgodny z wymogami aktualizacji, pakiet programów sektorowych i zadań. Zachowane zostały także treści Strategii z 1999 roku, ale wprowadzono również nowe, wynikające bezpośrednio ze wskazanych wyżej przesłanek.

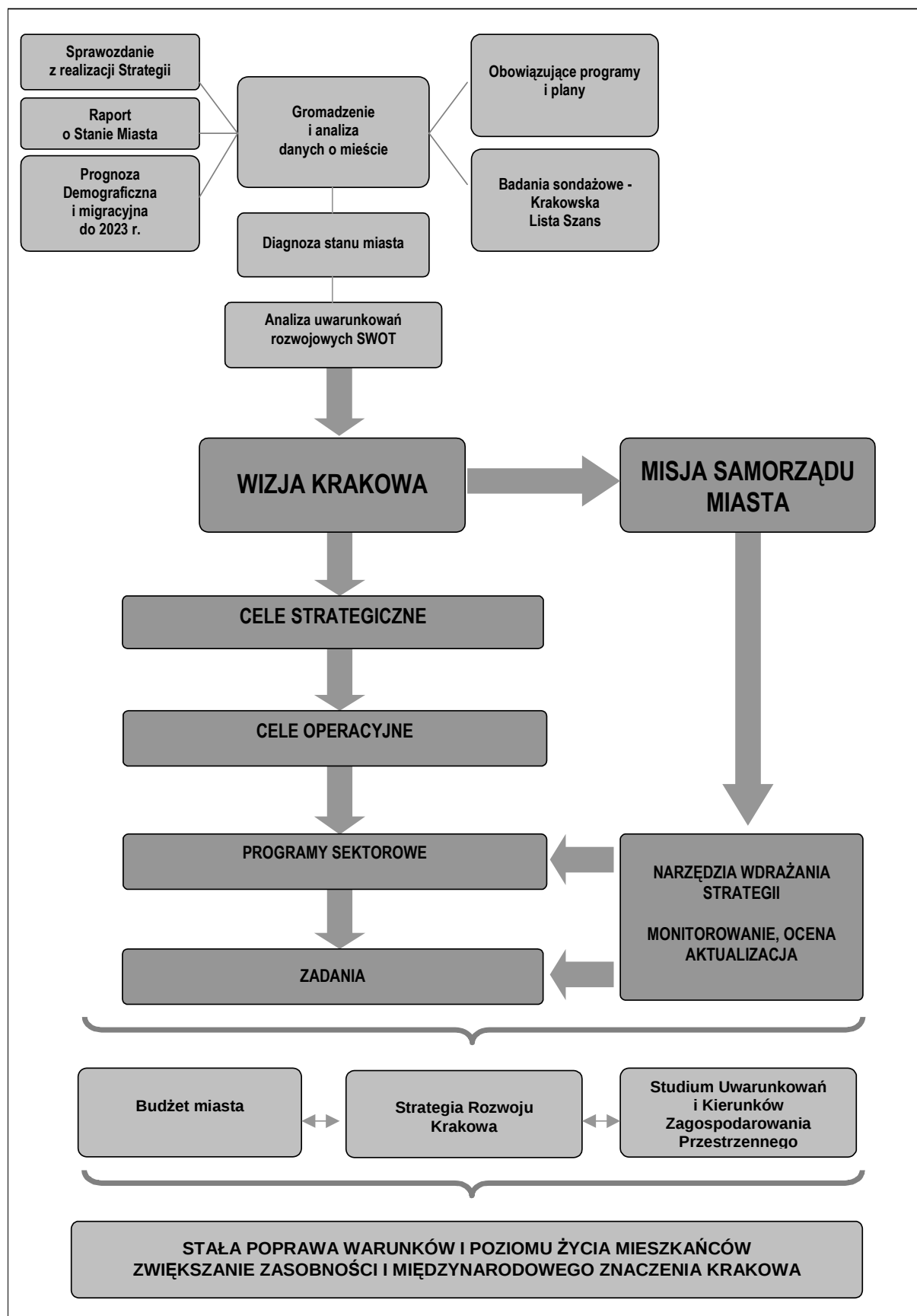
Istotne zmiany dotyczą fazy wdrażania Strategii, szczególnie w odniesieniu do programów sektorowych oraz zadań. Położono także nacisk na udział społeczności Miasta w budowaniu jego przyszłości i realizowaniu strategicznych zadań, wyrażony nie tylko w sformułowaniach misji Miasta, ale głównie w zbiorze przyjętych jako niezbędne do opracowania i wdrożenia programów sektorowych, dotyczących zarządzania i partycypacji społecznej. W tym kontekście ważną częścią dokumentu są założenia dotyczące uruchomienia instytucjonalnych mechanizmów wdrażania Strategii, w tym monitorowania i oceny tego procesu, jak również aktualizowania, węzłowych dla urzeczywistniania Strategii, programów sektorowych i zadań.

Wśród założeń metodologicznych przyjętych w procesie aktualizacji Strategii Rozwoju Krakowa szczególne miejsce zajęły:

- długoterminowy charakter procesu planowania strategicznego, przy uznaniu i podkreśleniu, iż realizacja określonej wizji Miasta oraz wyznaczonych, dalekosiężnych celów rozwojowych jest procesem ciągłym, polegającym na ustawicznym zmierzaniu do stanu pożądanego, sformułowanego w Strategii (stąd nie określa się horyzontu czasowego dokumentu Strategii),
- przyjęcie dynamicznego charakteru treści Strategii, co z jednej strony oznacza długotrwałą aktualność celów strategicznych rozwoju Miasta, gwarantowaną konsensusem osiągniętym w pracach nad Strategią, z drugiej zaś strony okresowe aktualizacje programów sektorowych i zadań, w oparciu o wyniki monitorowania i oceny postępów w realizacji ustaleń programowych,
- oparcie planowania strategicznego na modelu wieloszczeblowym, w którym podstawą realizacji generalnego planu, będącego możliwie stabilnym trzonem Strategii, są programy sektorowe, których dotyczy okresowa aktualizacja,
- eksponowanie w Strategii priorytetowych dziedzin funkcjonowania Miasta, będących nośnikami jego rozwoju,
- nadanie treści Strategii Rozwoju Krakowa, adresowanej do wszystkich mieszkańców oraz miejscowych instytucji i organizacji, wymiaru ogólnego - bez ograniczania jedynie do obszarów problemowych bezpośrednio zarządzanych przez władze samorządowe Miasta,
- wprowadzenie zarówno w fazie opracowywania Strategii Rozwoju Krakowa, jak i w fazie jej wdrażania mechanizmów partycypacji społecznej – stałej konsultacji i współdziałania w obrębie wspólnoty samorządowej na rzecz rozwoju Miasta.

W dotychczasowej pracy nad aktualizacją Strategii szczególną formą realizacji ostatniej z wymienionych wyżej zasad - partycypacji i konsultacji społecznej, stała się "Krakowska Lista Szans" - dwustopniowy sondaż opinii i postulatów na temat rozwoju Krakowa, przeprowadzony w formie warsztatowych dyskusji w środowiskach zawodowych i społecznych, jak też w formie powszechnie adresowanej do mieszkańców Miasta ankiety. Wyniki tych warsztatowych dyskusji oraz sondażu opinii mieszkańców znalazły swój wyraz w treści planu strategicznego.

2. PRZYJĘTY SCHEMAT PLANOWANIA STRATEGICZNEGO

3. SŁOWNICZEK

Analiza SWOT

Analiza SWOT (ang. Strengths, Weaknesses, Opportunities, Threats) to podstawowe narzędzie podejmowania decyzji strategicznych. Określenie swoich atutów i słabych stron oraz szans i zagrożeń, które niesie otoczenie, pozwala na podejmowanie właściwych decyzji na różnych etapach i poziomach procesu strategicznego.

Cele strategiczne

Cele strategiczne wynikają z wizji rozwoju i są jej konkretyzacją. Cele te wyznaczają kierunek działania podmiotów życia społecznego i gospodarczego miasta. Są to cele długookresowe, określające, co można obecnie zrobić, aby zwiększyć przyszłe możliwości i zapewnić konkurencyjność miasta w dłuższym horyzoncie czasowym.

Cele operacyjne

Cele operacyjne stanowią rozwinięcie celów strategicznych i charakteryzują się bliższym od nich horyzontem czasowym. Realizacja celów operacyjnych warunkuje osiągnięcie strategicznych celów rozwoju. Powinny one zostać sformułowane w taki sposób, aby były osiągalne i mierzalne. Narzędziem ich realizacji są programy sektorowe.

Miasto obywatelskie

Pojęcie miasta obywatelskiego odnosi się do filozofii społeczeństwa obywatelskiego, ma jednak w Strategii bardzo konkretne, operacyjne znaczenie. Chodzi bowiem o społeczność mieszkańców posiadających właściwe umiejętności i wiedzę oraz chcących działać na rzecz dobra wspólnego, zdolnych do aktywności oraz nie pozbawionych praw i formalnych możliwości działania.

Misja

Misja jest deklaracją środowiska, instytucji lub organizacji podejmujących realizację Wizji rozwoju Miasta. Opisuje przyjmowane przez nie zasady i podstawowy sposób urzeczywistniania tej Wizji. Podstawowe znaczenie ma misja samorządu Miasta, odpowiadająca na pytanie, w jaki sposób samorząd miasta będzie realizował materialne założenia Strategii: wizję rozwoju, cele strategiczne i operacyjne, programy i zadania.

Partycypacja społeczna

Partycypacja społeczna jest bardzo istotnym czynnikiem realizacji Strategii. Jest ona rozumiana jako wspólne branie odpowiedzialności za rozwój miasta przez samorząd i mieszkańców. Z jednej strony może się rozwijać od zwykłego uczestnictwa w wyborach i aktywności w swoim środowisku poprzez samoorganizację społeczną wobec różnorodnych wyzwań, aż do systemowej współpracy z władzami Miasta. Ze strony władzy, jej rozwój może przebiegać od właściwej polityki informacyjnej i systemu konsultacji społecznych, poprzez zlecanie zadań podmiotom społecznym, aż do wspólnych projektów strategicznych. Partnerstwo realizuje się w połączeniu tych dwóch dróg.

Programy sektorowe

Programy sektorowe to dokumenty planistyczne tworzone dla jednego lub kilku obszarów funkcjonowania miasta (sektora wydzielonego organizacyjnie lub dziedziny jednolitej merytorycznie), mające realizować jeden lub kilka celów operacyjnych zapisanych w strategii. Programy sektorowe są wdrażane poprzez zadania (projekty miejskie).

Projekty inwestycyjne

Projekty inwestycyjne to kompleksowe przedsięwzięcia inwestycyjno - programowe, złożone z szeregu bardziej szczegółowych zadań, mające szczególne znaczenie dla realizacji programów sektorowych, a przez to celów rozwojowych. Wyodrębnia się je ze względu na szczególną złożoność, międzysektorową rolę oraz znaczenie dla urzeczywistniania Strategii.

Strategia rozwoju miasta

Strategia rozwoju miasta to koncepcja działania zmierzającego do zrównoważonego i trwałego rozwoju społeczności miasta, przedstawiona w formie zwartego dokumentu zawierającego procedury osiągania zamierzonych celów – co pozwala na włączenie się do wspólnych działań partnerów społecznych. Dokument taki powinien zawierać: syntetyczną diagnozę stanu istniejącego; analizę słabych i mocnych stron, szans i zagrożeń; określenie deklaracji strategicznych – wizji i misji; cele strategiczne i cele operacyjne; powinien opisywać także programy sektorowe i zadania, służące realizacji zamierzeń oraz wskazywać środki pozwalające te wszystkie przedsięwzięcia wdrożyć.

Wizja

Wizja rozwoju miasta to pożądaný obraz przyszłej, odnoszącej się do następnego pokolenia, sytuacji społeczności miasta we wszystkich istotnych wymiarach - komponentach rozwoju. Wizja powinna wskazywać główne wyzwania, przed którymi Miasto stoi, co stanowi podstawę określenia celów strategicznych.

Zadania

Zadania to konkretne zamierzenia i przedsięwzięcia, które w całości lub w części realizują jeden lub więcej programów sektorowych. Wśród nich szczególnie znaczenie mają zadania strategiczne, uznane za decydujące o rozwoju Miasta. Do realizacji zadań mogą być tworzone programy sektorowe, albo można je podjąć w ramach projektów miejskich.